

Dionizy PURTA

Paweł Pecuszok
przewodniczący komisji
kultury OIL w Białymstoku

Jerzy
Konstantynowicz

Barbara
Rainko

Anna
Jakubowska

Jolanta
Wilmańska

Anna
Bronowicz

Jacek
Sawicki

Katarzyna
Król-Konon

Krzysztof
Konon

Piotr
Kosiorek

Cykl Twórczość malarska lekarzy
Okręgowej Izby Lekarskiej w Białymstoku
DIONIZY PURTA

Wernisaż:
Okręgowa Izba Lekarska w Białymstoku,
13 czerwca 2022 r.

Wydawca:
Okręgowa Izba Lekarska w Białymstoku
ul. Świętojańska 7, 15-082 Białystok
tel. +48 85 732 19 35; fax +48 85 732 71 72
www.oilbialystok.pl
e-mail: bialystok@hipokrates.org

ISBN 9788396259349

Białystok 2022

Kuratorzy:
Paweł Pecuszok
Jerzy Konstantynowicz

Koncepcja katalogu:
Paweł Pecuszok

Projekt, opracowanie graficzne:
Bogdan Suprun

Tekst:
Jerzy Konstantynowicz

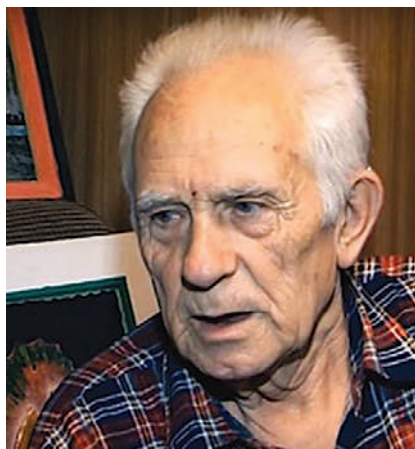
Projekt okładki:
Jerzy Konstantynowicz

Redakcja i opracowanie:
Paweł Pecuszok
Jerzy Konstantynowicz

DIONIZY PURTA

(Urodzony 22 maja 1941 r. we wsi Lewonie, mieszka i pracuje w Białymstoku) to jeden z najwybitniejszych twórców ludowych zajmujących się rzeźbą w drewnie. Jego dzieła i kolekcje – mimo podlaskiego i wiejskiego rodowodu – wykraczają daleko poza ten region w sensie geograficznym i daleko poza skojarzenia z wiejskością w sensie mentalnym i estetycznym. Są znane i cenione przez koneserów art naif w Polsce i zagranicą. Purta jest laureatem prestiżowej ogólnopolskiej Nagrody im. Oskara Kolberga za zasługi dla kultury ludowej (2020).

Przez ponad 50 lat działalności Dionizy Purta wykształcił własny niepowtarzalny charakter rzeźby w drewnie i – jakkolwiek banalnie to zabrzmie – rozpoznawalny i oryginalny styl. Oczywiście można tego artystę zestawiać z innymi przedstawicielami sztuki intuicyjnej, art brut, a nawet z wybitnymi reprezentantami prymitywizmu (z Nikiforem i Ociepką włącznie), można też jego styl porównywać ze sztandarowymi przedstawicielami tego gatunku jak np. Jędrzej Wowro. Jednakże zawsze pozostaje nieodparte wrażenie, że rzeźby Dionizego są osobne, oddzielne, jedyne w swoim rodzaju – emanują po prostu inną duchowością. Gdyby ustawić i skumulować te dzieła w jednej zagęszczonej gromadzie, uderzające byłoby wrażenie materii pochodzącej prosto z natury, a może raczej siły surowca, jakim są drewno, korzenie, gałęzie, huba... Gdy natomiast obcuje się z figurką autorstwa Dionizego sam na sam, oko w oko, efekt jest porażający. Jego wielokolorowe zwierzęta, ludzie i humanoidy, dobre anioły, spokojni i opanowani święci, jaskrawo udekorowane ptaki i ptaszoidy z nakrapianymi różną barwą skrzydłami, stwory o fantastycznych proporcjach – przemawiają, dają znaki, czarują, straszą, ostrzegają, podpowiadają coś lub wskazują drogę, ptaki wydają dźwięki lub śpiewają, sowie oczy magnetyzują, postaci krzyczą albo milczą, jedne są sarkastyczne, inne przeszywają wzrokiem, inne jeszcze skłaniają do wzruszenia lub medytacji albo przywołują spontaniczny uśmiech, poprawiając nastrój. Znajdujemy tu różne inspiracje – od dawnej sztuki średniowiecznej, po elementy folklorystyczne i egzotyczne, nacechowane niepowtarzalnymi wzorami skomponowanymi z jaskrawych barw. Niezwykle ciekawy jest warsztat, a ściślej proces tworzenia rzeźb przez Dionizego Purte. Ważne wydaje się to, że przeważającą część tych rzeźb stanowią twory skonstruowane z kilku pojedynczych, osobnych elementów, które samodzielnie

nie zaistniałyby jako dzieło sztuki, zaś złożone w całość, scalone, uzyskują raptem niezwykle atrybuty, nabierają znaczenia i tożsamości, a wręcz nabywają cech osobowych. Polichromatyczne formy, chimery ludzko-zwierzęce, bardzo osobiste i osobliwe podejście artysty do wątków religijnych, a do tego niejednokrotnie zmieszane elementy sacrum i profanum wywołują skojarzenia z realizmem magicznym. Oddzielnie wystrugane elementy, kunsztownie wyciosane fragmenty z desek, pilśni, patyków łączą się tu z naturalnym, surowym, nieopracowanym korzeniem albo gałęzią... i nagle rodzi się ludzka, zwierzęca lub anielska postać, z ekspresją i pełnym wyrazem. W moim odczuciu dzieła Purty są naiwne tylko z pozoru, bowiem znacznie więcej w nich głębi i przekazu, tęsknoty za jakimś zaginionym, starym i romantycznym światem, oniryzmu i fantazji prosto z marzeń sennych. Dlatego powstaje wrażenie, że rzeźby te – mimo uproszczeń formy i geometryzacji – są nadspodziewanie plastyczne, po prostu żyją. Jan Leończuk pisał o rzeźbach Dionizego: „Wyrosły z ziemi i nieba. Z tęsknoty artysty do dotknięcia dłutem rzeczywistości nierozpoznawalnej...”. Pasja, naturalny talent i wrażliwość, pomysłowość oraz śmiała zabawa z formą i kolorem, oryginalna technika i szczerość – razem wzięte – określają tę twórczość najlepiej.

Dionizy Purta to członek białostockiego Stowarzyszenia Twórców Ludowych, Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Białymstoku, a także Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Lublinie. Uczestniczył w wielu plenerach rzeźbiarskich i konkursach, wystawach indywidualnych i zbiorowych, z których miłośnikom sztuki zapadły w pamięci m. in. „Rzeźbione historie” z 2009, zrealizowane za sprawą stypendium Marszałka Województwa Podlaskiego. W 2017 artysta uzyskał stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na projekt, który skutkowało piękną urzekającą wystawą „Między ziemią i niebem – święci i anieli”. Dionizy Purta uczestniczył w Konkursie Współczesnej Ludowej Sztuki Religijnej w Kielcach, w renomowanym międzynarodowym „Art Naif Festiwal” w Katowicach (2012). Bywa regularnym gościem lubelskich Jarmarków Jagiellońskich oraz organizowanych w Kazimierzu Dolnym Targów Sztuki Ludowej. Kiedyś rzeźby Dionizego można było odnaleźć w zbiorach sztuki ludowej i nieprofesjonalnej w kraju (w tym również pośród znanych kolekcji prywatnych np. mecenas sztuki nieprofesjonalnej Leszka Macaka w Krakowie, Elżbiety Dzikowskiej w Warszawie, Krzysztofa Kawęczyńskiego w Biebrzańskim Muzeum Sztuki w Goniądzu, od dawna również w dziale etnografii Muzeum Podlaskiego w Białymstoku). Dziś jego figurki są obiektem pożądania, stanowią rarytas kolekcjonerski, znajdują się w najważniejszych etnograficznych zbiorach muzealnych w kraju (obszerna ekspozycja w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej w Wasilkowie), ale również w kolekcjach prywatnych zagranicą – m. in. we Francji, Litwie, w Berlinie. Mimo wpły-

wu czasu Dionizy Purta nie przestaje tworzyć, powstają nowe zaskakujące rzeźby, kapliczki, wieloelementowe figurki, madonny, zatroskane i dumne postaci świętych i różnobarwni aniołowie... Artysta zwykł mawiać: „*Jak nie rzeźbię to choruję*”.

Na swoich drewnianych fantastycznych ptakach, na jaskrawych kolorowych skrzydłach aniołów Dionizy Purta wlatuje i właśnie ląduje w panteonie sztuki ludowej.

Prof. Jerzy Konstantynowicz

WYSTAWY ZBIOROWE:

- 1982 – WUSW – Białystok
- 1985 – Wystawa Poplenerowa „Muchów `85”
- 1988 – Wystawa z okazji Dnia Działacza Kultury w Klubie Garnizonowym – Białystok
- 1990 – Wojewódzki Dom Kultury – Białystok
- 1993 – Wystawa „ARS 93” – Gdynia
- 1993 – Klub Garnizonowy – Białystok
- 1994 – Wystawa pokonkursowa „Spodki” – Białystok
- 1998 – Miejski Dom Kultury – Zambrów
- 2000 – Międzynarodowe Targi Bursztynu, Biżuterii i Zegarków – Gdańsk
- 2000 – Poplenerowa „Gniazdowanie Podlasiaków” – Gębiczyn
- 2002 – „Sztuka Sakralna” – Zambrów
- 2005 – Polska Sztuka Nieprofesjonalna „Talent, pasja, intuicja” – Radom
- 2005 – „Artystów czterech”, Galeria „Herbaciarnia” – Tykocin
- 2005 – Państwowe Muzeum Etnograficzne – Warszawa
- 2007 – Ogród Galerii „Jaroma” – Białystok

WYSTAWY INDYWIDUALNE:

- 1985 – Galeria Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych – Białystok
- 1987 – Klub Białostockich Zakładów Przemysłu Wełnianego im. Sierżana – Białystok
- 1987 – Klub Osiedlowy BSM „Mozajka” – Białystok
- 1988 – Klub Osiedlowy „Miraż” – Białystok
- 1988 – III Ogólnopolskie Forum Plastyki Robotników – Białystok
- 1993 – Bielski Dom Kultury – Bielsk Podlaski
- 1994 – Sokólski Ośrodek Kultury – Sokółka
- 1995 – Regionalny Ośrodek Kultury – Łomża
- 2000 – Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury – Białystok
- 2000 – Sokólski Ośrodek Kultury – Sokółka
- 2001 – Klub SM Zachęta „Zenit” – Białystok
- 2002 – Klub Garnizonowy – Białystok
- 2003 – Klub Garnizonowy – Białystok
- 2003 – Białostocki Teatr Lalek – Białystok
- 2003 – Przedszkole Samorządowe nr 77 – Białystok
- 2003 – Kawiarenka „Polskie Radio” – Białystok
- 2004 – Sokólski Ośrodek Kultury – Sokółka
- 2004 – Ogród Działkowy im. F. Dzierżyńskiego – Wasilków
- 2006 – Teatr „Lele” – Wilno
- 2006 – Sokólski Ośrodek Kultury – Sokółka
- 2006 – Narwiański Park Narodowy – Kurowo
- 2007/8 – Klub Osiedlowy „Zenit” – Białystok
- 2008 – IX Podlaska Biesiada Miodowa – Tykocin

UDZIAŁ W KONKURSACH, PRZEGLĄDACH,

PLENERACH – NAGRODY:

- 1983 – Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej Wojska Polskiego – Warszawa
- 1983 – Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok
- 1985 – Plener „Muchów 85” – (nagroda)
- 1985 – Konkurs Plastyczny Garnizonu (nagroda) – Białystok
- 1986 – Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej i Fotograficznej Garnizonu – Białystok (wyróżnienie)
- 1987 – Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (II nagroda)
- 1989 – Międzywojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (I nagroda za malarstwo i rzeźbę)
- 1991 – Międzywojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (I nagroda)
- 1993 – Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (I nagroda)
- 1994 – Międzywojewódzki Konkurs na „Rzeźbę sakralną w sztuce ludowej” – Białystok (III nagroda)
- 1995 – III Ogólnopolski Przegląd Twórczości Ludowej im. Ks. Jakuba Wujka – Wągrowiec
- 1995 – Przegląd Twórczości Ludowej pt. „Piecionkarstwo na białostoczczyźnie” – Białystok (III nagroda)
- 1995 – VIII Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody” – Supraśl
- 1996 – XII Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (I nagroda)
- 1996 – Konkurs „Pamiętka Regionalna z białostoczczyzny” – Białystok (I nagroda)
- 1997 – IX Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody” – Supraśl
- 1997 – Plener Integracyjny „Dziecko – Natura – Sztuka” – Wigry
- 1997 – X Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody” – Supraśl
- 1998 – III Wojewódzki Przegląd Twórczości Bezimiennej „W poszukiwaniu legendy” – Michałowo (I nagroda)
- 1998 – Wojewódzki Konkurs na gwiazdy, rekwizyty kolędnicze i ozdoby choinkowe – Białystok (III nagroda)
- 1998 – IX Konkurs na rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno
- 1998 – XIII Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej – Białystok (I nagroda)
- 1999 – Wojewódzki Konkurs na „Zabawkę Ludową” – Białystok (I nagroda)
- 1999 – Nadzwyczajny Konkurs „Winda na studia” – Białystok
- 1999 – Ogólnopolski Konkurs o tematyce „Jan Paweł II...” – Białystok (I nagroda)
- 2000 – XIII Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Wigry
- 2000 – Konkurs na „Milenijną Szopkę Bożonarodzeniową (Stowarzyszenia Promocji Współczesnych Artystów Sztuk Wizualnych – Gdynia (honorowa nagroda specjalna)
- 2000 – XXV Ogólnopolski Konkurs na drzeworyt i rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno
- 2000 – Plener malarsko-rzeźbiarski – Gębice
- 2001 – XXVI Ogólnopolski Konkurs na drzeworyt i rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno
- 2001 – 11 Konkurs pt. „Gdańska Szopka” – Gdynia
- 2001 – XV Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Malinówka
- 2002 – XXVII Ogólnopolski Konkurs na drzeworyt i rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno (dyplom)
- 2002 – XVI Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Malinówka
- 2003 – XVII Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Malinówka
- 2004 – XIX Ogólnopolski Konkurs na drzeworyt i rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno
- 2006 – XX Jubileuszowy Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska – Malinówka
- 2007 – Plener malarsko-rzeźbiarski GOKSiT – Korycin
- 2007 – XXI Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Maltnowka
- 2008 – Plener malarsko-rzeźbiarski GOKSiT – Korycin
- 2008 – Plener malarsko-rzeźbiarski Wiemowo „Osada Danków” – Ostróda
- 2008 – XV Wojewódzki Przegląd Amatorskiej Twórczości Plastycznej pt. „Spuścizna Ojców” – Białystok (nagroda główna)
- 2008 – XXII Plener Integracyjny „Piękno ginącej przyrody – sztuka w obronie środowiska” – Malinówka
- 2008 – XXXV Konkurs Ludowej Sztuki Regionalnej Katolickiego Stowarzyszenia Civitas Christiana w Kielcach – Kielce (11 nagroda)
- 2008 – Ogólnopolski Konkurs na drzeworyt i rzeźbę o tematyce muzycznej – Leszno

2022